

Voortgang IOV project Implementeren modernisering omgevingsveiligheid in planvorming omgevingswet

Uitwerken hoe de nieuwe regels voor externe veiligheid geïmplementeerd kunnen worden in omgevingsplannen.

Kennistafel aandachtsgebieden

26 november 2019

Yvette Moulijn en Cees Mars

Aanleiding

De toegezegde “zachte landing” van de modernisering van de omgevingsveiligheid (MOV)

- Om MOV goed te laten landen is ondersteuning nodig
- De Staatsecretaris heeft de tweede kamer toegezegd voor ondersteuning te zorgen
- Het voorbereiden op de nieuwe werkwijze is een onderdeel van de ondersteuning in het kader van “zachte landing”
- Handvaten nodig om te kunnen anticiperen op de nieuwe werkwijze

Doel

Nader uitwerken hoe de modernisering van externe veiligheid (MOV) kan worden geïmplementeerd in omgevingsplannen.

Producten opleveren die direct toepasbaar zijn bij het maken van afwegingen over en het waarborgen van omgevingsveiligheid in omgevingsplannen.

Hierbij gebruik maken van voorbeelden uit de praktijk en het Handboek Omgevingsveiligheid van het RIVM.

(externe) veiligheid in de omgevingswet

waarborgen van de veiligheid van de fysieke leefomgeving

- Normen voor Plaatsgebonden risico blijven
- Oriëntatie waarde voor Groepsrisico niet meer in wet opgenomen
- Aandachtsgebieden (extra aandacht voor de gevaren/risico's van risicobron)
- Aanwijzen voorschriftengebieden
- In aandachtsgebieden rekening houden met kans op meer dan 10 doden
- Voor risico's van branden, rampen en crisis rekening houden met voorkomen, beperken, bestrijden en zelfredzaamheid (art 5.2 Bkl)
(gaat niet alleen over gevaarlijke stoffen)
- Risico's voor de omgeving bepalen, beperken en verantwoorden

Resultaat gebieden

- Inventarisatie praktijk voorbeelden
- Onderzoeken op welke manieren MOV vormgegeven kan worden
 - Verantwoorden omgevingsveiligheid (externe veiligheid)
 - Invullen voorschriftengebieden
- Handvaten voor de zachte landing maken
- Ontwikkelen voorbeeldteksten
- Casussen uitwerken

Inventarisatie voorbeelden

- Landelijk verzoeken uitgezet om praktijkvoorbeelden
- Weinig respons
- Weinig voorbeelden gevonden waar iets wordt gezegd over invulling MOV
- De gevonden voorbeelden zijn vaak op visieniveau of erg locatiespecifiek
- Afwegen volgens MOV systematiek (nadenken over veiligheid) wordt nauwelijks ingevuld
- Invulling voorschriftengebieden is nog een zoektocht
- Hooguit behoefte aan toelichting/uitleg systematiek MOV

- In de verkregen praktijkvoorbeelden zijn verschillende benaderingen gevonden. Deze geclusterd en geordend.

Gekregen / gevonden praktijkvoorbeelden

- Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid voor de gemeentelijke omgevingsvisie; maart 2017 en actualisatie 2018; ministerie IenM en ontwerp veilige omgeving
- Concept Visie 2040 Sloterdijk centrum - Amsterdam; juni 2019
- Dordrecht; Amstelwijk 2020 Concept bestemmingsplan; aug 2019
- Provinciale verordening Utrecht; Aanpassing
- Concept omgevingsplan Breda Zuid-west; juni 2019
- Planvorming spoorzone XL Eindhoven
- Inspiratiedocument Bouwsteen omgevingsveiligheid; gemeente Heerenveen; feb 2019
- Inspiratiedocument omgevingsveiligheid Waddeneilanden; mei 2019
- Koersdocument omgevingsverordening Provincie Utrecht; sept 2019
- Advisering planvorming Schinkelkwartier Amsterdam; juli 2019
- Casus Ziekenhuis OLVG west Amsterdam; sept 2019

MOV in de geest van de omgevingswet

Nadenken over omgevingsveiligheid,
risico's beoordelen en verantwoorden

Bij de planvorming zijn verschillende fasen / aspecten te onderscheiden:

- Ontwerp veilige omgeving;
- Verantwoorden omgevingsveiligheid (in aandachtsgebieden);
- Voorschriftengebieden aanwijzen;
- Communiceren.

Ontwerp veilige omgeving

- Nadenken tijdens de ontwerpfase
- Verschillende maatregelen mogelijk die in het ontwerp kunnen worden geïntegreerd
- Mogelijke invulling Proces wordt beschreven in:
 - Aanpak bouwsteen omgevingsveiligheid voor de gemeentelijke omgevingsvisie
- Maatregelen-catalogus RIVM is een handreiking
- Handboek ontwerp veilige omgeving in ontwikkeling
- Overwogen en getroffen maatregelen benoemen; kunnen worden gebruikt bij de verantwoording
- Hoe maatregelen vastleggen als ze niet zijn geïntegreerd in het ontwerp

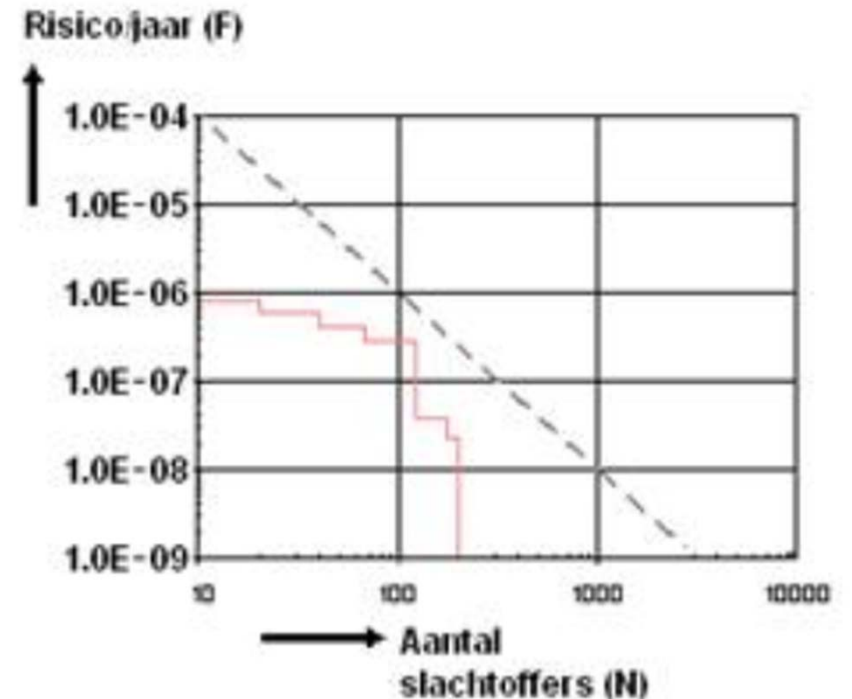
Verantwoorden omgevingsveiligheid

- Afwegen risico's voor de omgeving
- Hoe omgevingsveiligheid meten
- Mogelijke maatregelen afwegen

- Gevonden methoden om dit te doen
 - Groepsrisico
 - Uitbreiding gebruik plaatsgebonden risico
 - Risicomatrix: systematiek voor bepalen risicoprofiel veiligheidsregio's

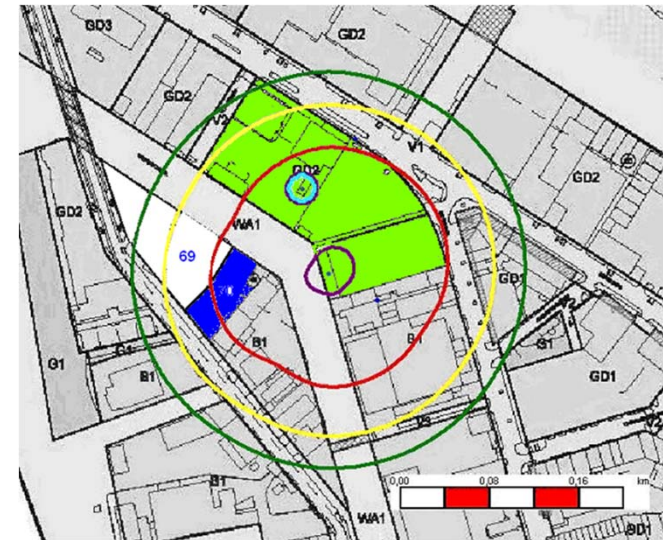
Groepsrisico

- Methodiek voor de bepaling is uitgewerkt en wordt al jaren toegepast
- Specialisten zijn bekend met het groepsrisico
- De kans op veel doden bepaald het risico
- Geeft geen inzicht in de gevaren
- Blijkt lastig te gebruiken voor communicatie
- Gebruik geeft beperkt invulling aan de intentie van de modernisering omgevingsveiligheid (nadenken over veiligheid en risico's)

Uitbreiding gebruik plaatsgebonden risico

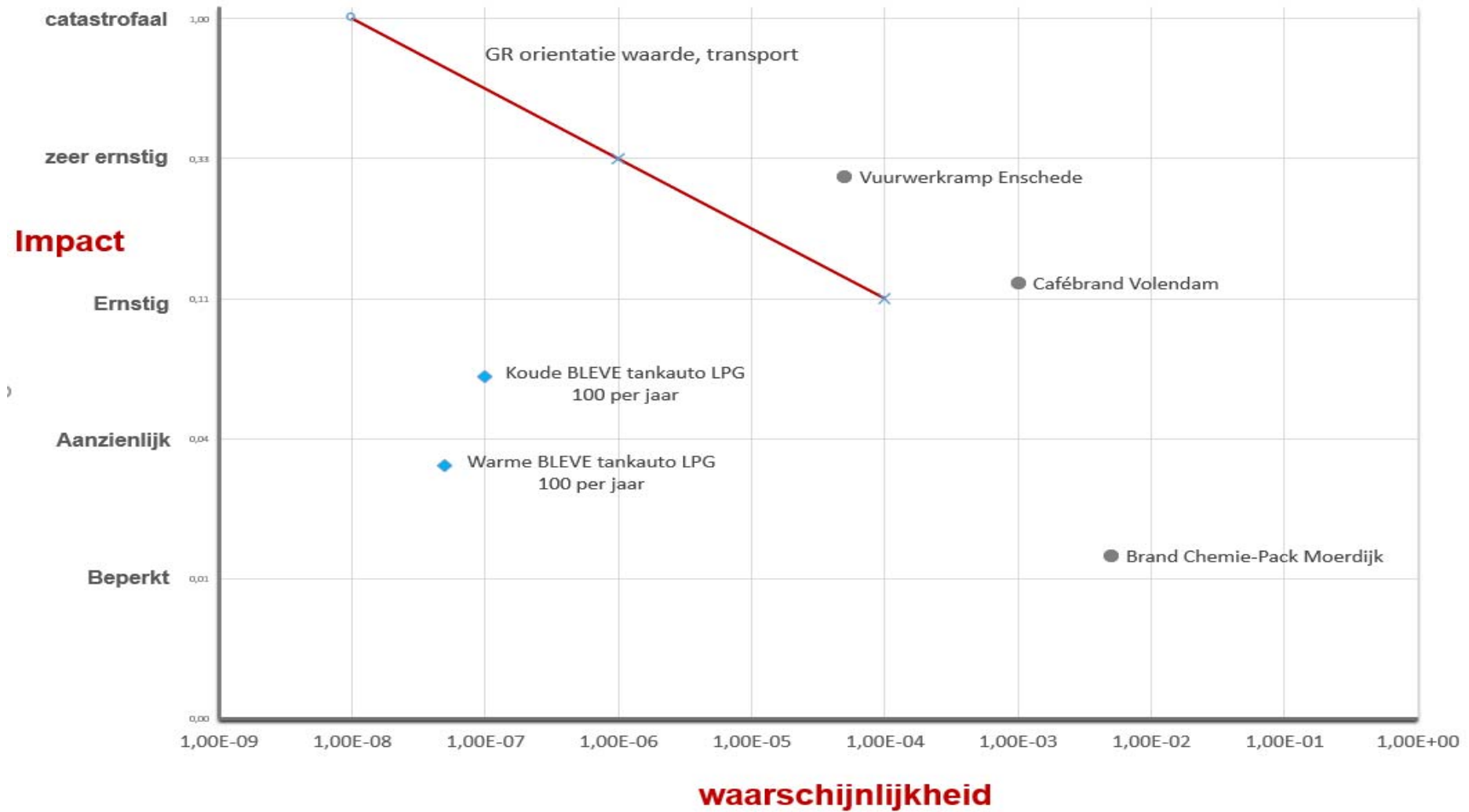
- Naast 10^{-6} contour de 10^{-7} en 10^{-8} contouren gebruiken voor de verantwoording
- Methodiek voor de bepaling is vastgelegd
- Specialisten zijn bekend met het plaatsgebonden risico
- Zegt alleen iets over de kans op overlijden van een individu
- Geeft geen inzicht in de gevaren
- Beperkt bruikbaar voor de communicatie
- Gebruik geeft beperkt invulling aan de intentie van de modernisering omgevingsveiligheid (nadenken over veiligheid en risico's)

Risicomatrix (uit regionaal risicoprofiel) (groepsrisico 2.0 ?)

- Is voor ruimtelijke ordening een nieuw instrument
- Onbekend bij de specialisten op het gebied van externe veiligheid
- Inzicht in de mogelijke ongevalsscenario's noodzakelijk
- De landelijke vastgestelde maatlat bepaalt eenduidig de impact van ongevalsscenario's
- Plaatst incidenten en dreigingen in perspectief
- Geeft een beeld waarmee een risicoafweging kan worden gemaakt
- Kan het effect van mogelijke maatregelen laten zien
- Inzetbaar voor de communicatie over de risico's

Voorbeeld invulling risicomatrix volgens risicoprofiel

Voorschriftengebieden

- Lijkt vooral juridisch
- Hangt samen met de manier waarop omgevingsplan wordt vormgegeven
- Aanwijzen voorschriftengebieden
 - Wel aanwijzen
 - Niet aanwijzen
 - Gedeeltelijk aanwijzen
 - Alleen aanwijzen voor zeer kwetsbare gebouwen
- Keuzes vastleggen en motiveren

Wel aanwijzen voorschriftengebied

- Uitgangspunt Bkl is aanwijzen voorschriftengebieden tenzij
- Bkl stelt aanvullende maatregelen voor bouwwerken uit Bbl verplicht
- Personen binnenshuis zijn door deze aanvullende maatregelen voldoende beschermd

Vastleggen in omgevingsplan:

- Verantwoording
- Dat het aandachtsgebied wordt aangewezen als voorschriftengebied
- Voorschriftengebied opnemen in omgevingsplan

Niet aanwijzen voorschriftengebied

Verschillende redenen om te kiezen voor niet aanwijzen:

- Door een maatregel komt het effect van de risicobron minder ver
- Er zijn geen (zeer) kwetsbare gebouwen in het gebied gepland
- Men vindt het niet nodig om personen binnenshuis te beschermen
- Aanvullende maatregelen uit Bbl te duur

Vastleggen in omgevingsplan:

- Verantwoording voor niet aanwijzen voorschriftengebied
- In het aandachtsgebied geen locaties toestaan voor zeer kwetsbare gebouwen

Gedeeltelijk aanwijzen voorschriftengebied

- Op aangewezen locaties zijn aanvullende maatregelen uit Bbl verplicht en ook zeer kwetsbare gebouwen toegestaan
- Kan voor worden gekozen omdat:
 - Omgevingsmaatregel (wal) het effect verkleint;
gedeeltelijk toch aanwijzen om locaties voor zeer kwetsbare gebouwen mogelijk te maken
 - Bescherming personen binnenshuis niet nodig wordt gevonden

Vastleggen in omgevingsplan:

- Verantwoording voor deels niet aanwijzen voorschriftengebied
- De aangewezen voorschriftengebieden
- In aandachtsgebied - buiten aangewezen voorschriftengebieden - geen locaties voor zeer kwetsbare gebouwen

Alleen zeer kwetsbare gebouwen aanwijzen

Het *zeer*kwetsbaarvoorschriftengebied

- Het aandachtsgebied alleen maar aanwijzen als voorschriftengebied voor zeer kwetsbare gebouwen. Dan alleen Bbl-maatregelen vereist voor deze gebouwen.
- Kan een oplossing zijn bij omgevingsmaatregelen. Dan wordt voorkomen dat voor (kwetsbare) gebouwen onnodige maatregelen genomen moeten worden

Vastleggen in omgevingsplan:

- Verantwoording (hoe verwoord je dat juridisch?)
- Wat een *zeer*kwetsbaarvoorschriftengebied is
- Aandachtsgebied aanwijzen als *zeer*kwetsbaarvoorschriftengebied

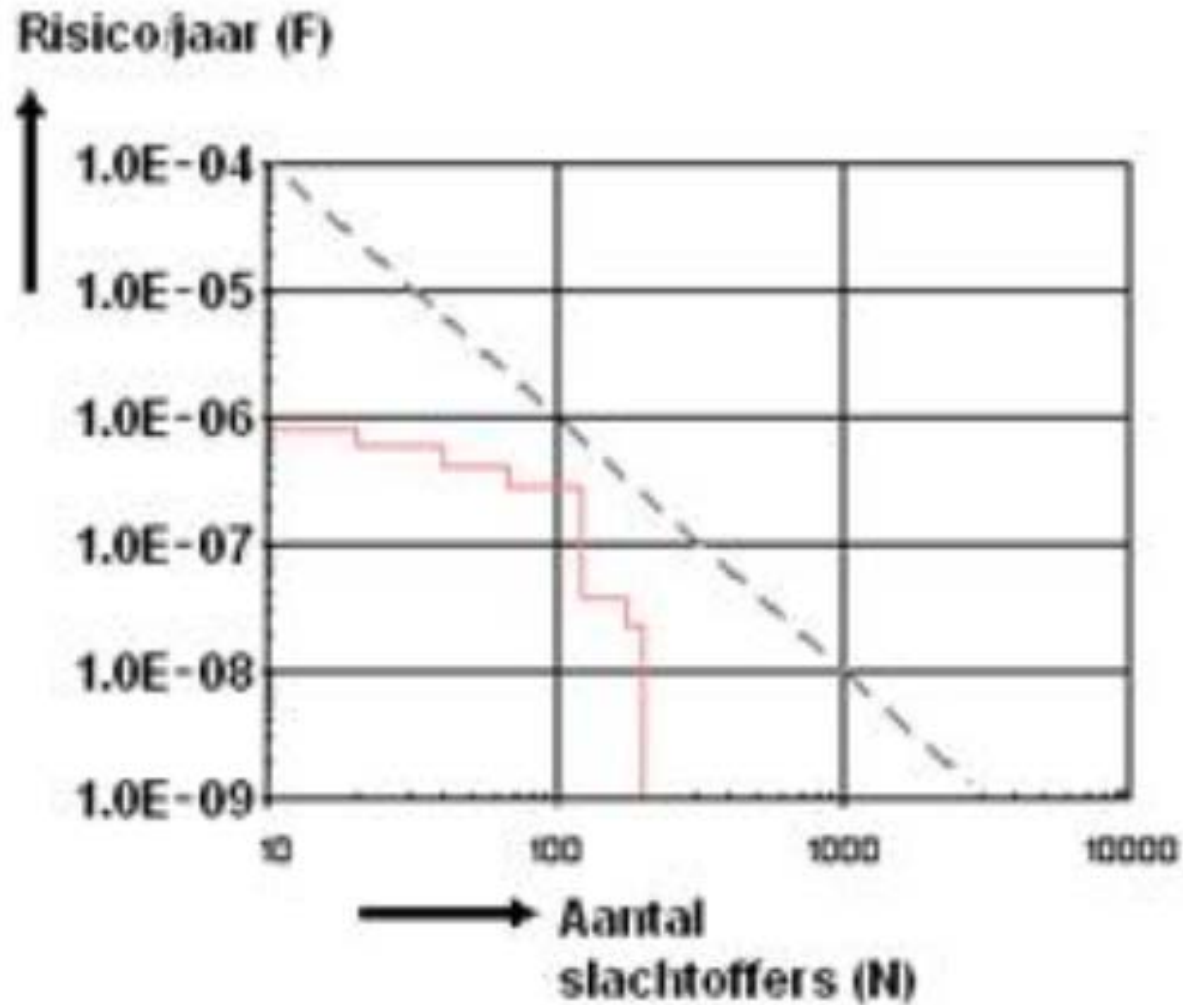
Vervolg

- MOV gaan toepassen in Casussen
 - Blijkt lastig in de praktijk. Voorstellen worden door RO niet altijd overgenomen
- Anticiperen op MOV in huidige bestemmingsplannen
- Aansluiting zoeken bij vormgeving omgevingsplan
- Kennis opbouwen over mogelijke maatregelen; effect, kosten...
 - Maatregelen catalogus RIVM
- Mogelijkheden voor invullen communicatie onderzoeken en uitwerken
- Gebruik risicomatrix (volgens handreiking risicoprofiel) uitwerken voor de verantwoording van omgevingsveiligheid
- Mogelijke andere instrumenten onderzoeken\ontwikkelen voor het bepalen en verantwoorden van risico's voor de veiligheid van de fysieke leefomgeving als maatlat voor omgevingsveiligheid

Communicatie

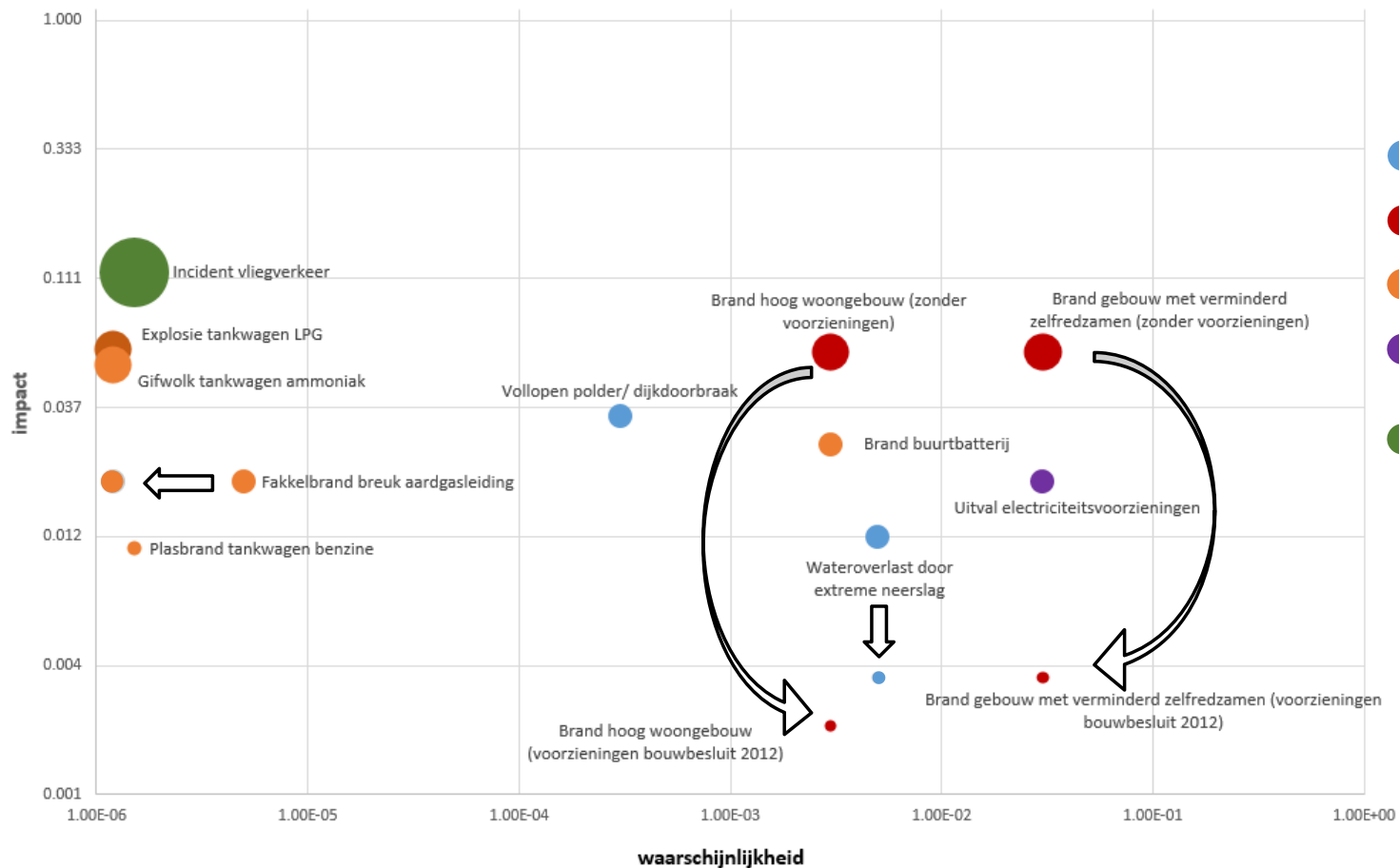
- Hoe het communiceren over risico's vorm geven.
- Zit niet in ons project, maar wel belangrijk

Groepsrisico

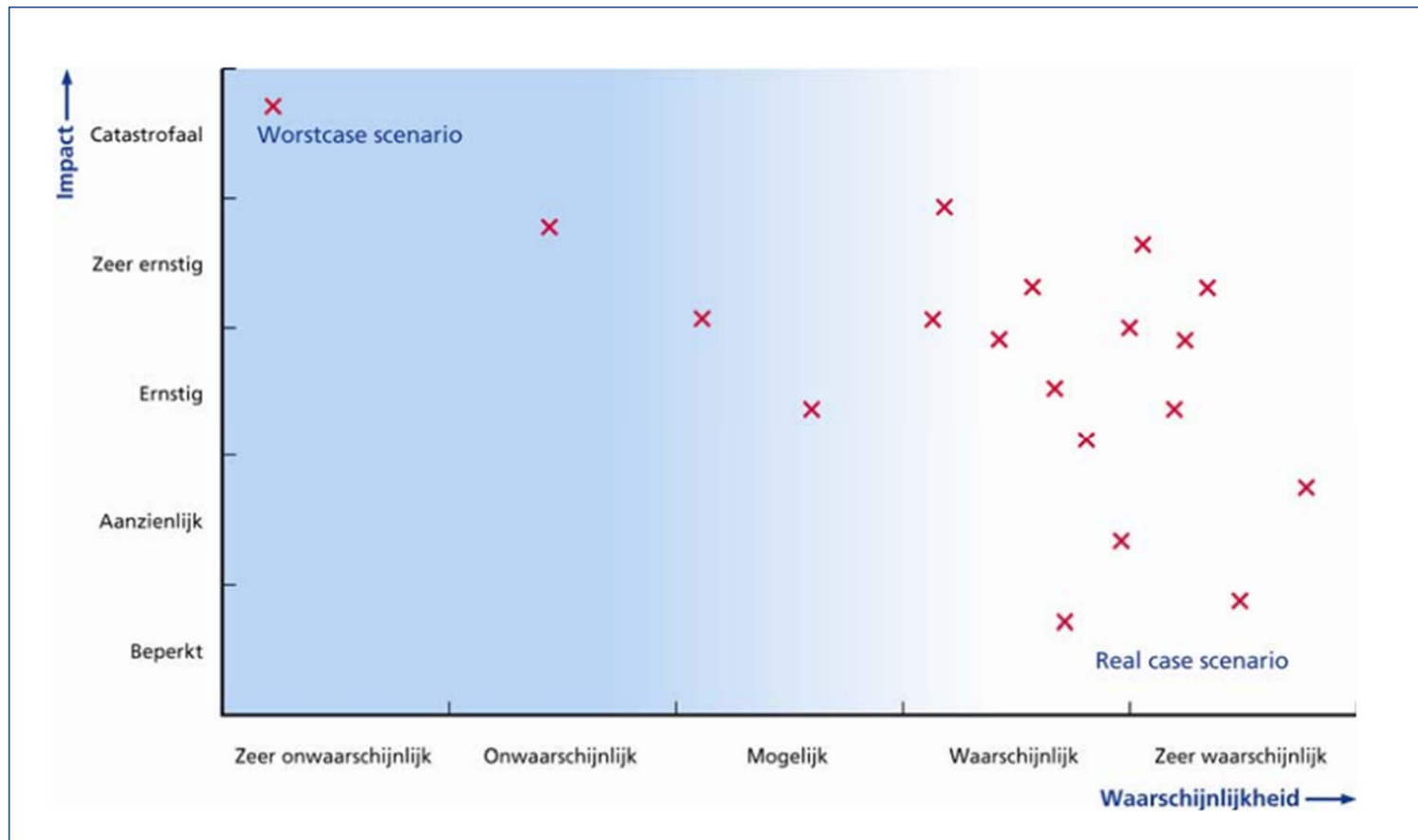
Risicomatrix: gebiedsontwikkeling Schinkelkwartier (1e inschatting)

catastrofaal
zeer ernstig
ernstig
aanzienlijk
beperkt
< beperkt

< zeer onwaarschijnlijk	zeer onwaarschijnlijk	onwaarschijnlijk	mogelijk	waarschijnlijk	zeer waarschijnlijk
< eens per 10.000 jaar	eens per 10.000 jaar	eens per 1.000 jaar	eens per 100 jaar	eens per 10 jaar	eens per jaar

Principe risicodiagram

Risicodiagram Haaglanden 2016

